

انقلاب معنوی و تحول درونی؛ عامل پیروزی انقلاب و مولد روحیه شهادت طلبی

عامل اصلی انقلاب اسلامی در نگاه امام(ره) تحول و انقلاب درونی و معنوی ملت ایران بود، معنویت الهی و نه براساس گزاره‌های کاذب و به ظاهر دینی. در واقع معنویت مولد روحیه شهادت طلبی و ایثار در نهضت اسلامی و دفاع مقدس در برابر فشارها و تحریم‌هاست.

به گزارش ایکتا، گروه سیاسی - عامل اصلی انقلاب اسلامی در نگاه امام(ره) تحول و انقلاب درونی و معنوی ملت ایران بود، معنویت الهی و نه براساس گزاره‌های کاذب و به ظاهر دینی. در واقع معنویت مولد روحیه شهادت طلبی و ایثار در نهضت اسلامی و دفاع مقدس در برابر فشارها و تحریم‌هاست.

امام خمینی(ره)

۱۷ بهمن در تقویم دهه فجر ۱۳۹۸ روز «معنویت، ایثار، شهادت» نامگذاری شده است؛ کلیدواژگانی که اگر نبودند نه انقلاب به پیروزی می‌رسید نه دفاع مقدس و نه مقاومت در مقابل فشارها و تحریم‌ها شکل می‌گرفت. به عبارتی حضور فراگیر مردم و رهبری امام(ره) اگر برخاسته از یک تحول معنوی و روحیه شهادت طلبی نبود، انقلاب اسلامی نمی‌توانست در یک روند حیرت‌انگیز و پرشتاب و در عین تعجب سیاستمداران و تحلیلگران داخلی و بین‌المللی به پیروزی برساند. در واقع این سه مفهوم را می‌توان شتاب‌دهنده یا کاتالیزور حرکت انقلابی مردم ایران به رهبری امام(ره) ارزیابی کرد.

با چنین اهمیتی، قطعاً در اندیشه و کلام امام(ره) نیز رگه‌های پرنرنگی از این مفاهیم و تبیین آثار و ابعاد آن‌ها وجود دارد که این ایام مبارک فرصت مناسبی برای بازخوانی آن‌هاست. معنویت‌گرایی، عامل اصلی انقلاب

در نگاه امام(ره) و بسیاری از نظریه‌پردازان انقلاب اسلامی، عامل فرهنگی که همان تحول انسانی یا معنوی است که نقش اساسی را در به ثمر رساندن انقلاب ایفا کرد و عوامل اقتصادی، سیاسی و اجتماعی را به لحاظ رتبه و اهمیت پس از این عامل بنیانی در رقم زدن انقلاب توصیف می‌کنند.

امام(ره) در رابطه با پیروزی انقلاب و نقش تحول معنوی جامعه ایران در وقوع انقلاب می‌فرمایند: «شما ملت بزرگ ایران، همان معنایی که در صدر اسلام بود محقق کردید. ابتدا از مدرسه فیضیه بلند شد صدا، و مدرسه فیضیه را خراب کردند. جوان‌های ما را بعضی‌شان را شهید کردند. لکن استقامت اسباب این شد که شکست روحی نخورند. این استقامت موجب شد که افشار گوناگون به هم پیوستند. دعوت‌های اسلامی را به جان خریدند و این قطره‌ها به هم پیوستند و سیل عظیمی ایجاد کردند؛ قیام‌همگانی و برای اسلام. قیام برای خدا، قیام برای جمهوری اسلام. این قیام در تمام اقشار ملت ریشه کرد و تمام اقشار را به هم پیوند داد و ایمان در همه ظهور پیدا کرد. یک تحول روحی، یک تحول فکری، با اراده مصمم!... همه اقشار با هم قیام کردند و استقامت کردند؛ «ان تقوموا لله»، قیام برای خدا، جمعاً و فرداً. مادامی که این قیام برای خداست، مادامی که این وحدت باقی است، پیروز هستید.» (صحیفه امام، ج ۷، ص ۲۴۵) یا اینکه بیان می‌کنند: «این دست غیب است که این تحولات را در کشور ما ایجاد کرده است... این خداست که در یک شب کاتّه قلب‌های این ملت را متحول کرد و تمام این ملت را در مقابل آن قدرت‌های بسیار عظیم شیطانی به ایستادگی واداشت و دست همه قدرت‌ها را از کشورمان کوتاه کرد... این ملت را خدای تبارک و تعالی با دست عنایت خودش و با قدرت کامله خودش قدرتمند کرد و متحول کرد به انسان‌های الهی، انسان‌هایی که برای خدا قیام کردند و برای خدا ادامه می‌دهند.» (همان، ج ۱۵، ص ۳۸۲)

در این سخنان امام(ره) به وضوح از تحول روحی و فکری ملت برمبنای ایمان و بندگی خدا و به پاخاستن در راه خدا سخن می‌گویند و این همان عاملی است که در هیچ انقلاب و حرکت بزرگ تاریخی تا پیش از آن وجود نداشته است و همین امر درک پیروزی انقلاب را برای بسیاری از نظریه‌پردازان غربی پدیده «انقلاب» سخت و پیچیده کرده بود. انحراف قیام‌های غیرخدایی

در واقع از نگاه امام(ره) مبارزه و قیام در صورت غیرخدایی بودن فی‌نفسه ارزشی ندارد چون برخاسته از امیال و منافع نفسانی است و چنین قیامی در ادامه انحراف پیدا کرده و خود به ظلم و ستم مجددی تبدیل می‌شود و از همین روست که ایشان برتری انسان بر حیوان را معنویت می‌دانند (حصون، تابستان ۱۳۷۸، ۱۶؛ منتشره در hawzah.net)

امام(ره) در راستای تبیین جایگاه معنویت در مجموعه رفتارهای فردی و اجتماعی انسان می فرماید: «وقتی قلب الهی شد، همه چیز انسان الهی می شود، یعنی حرف که می زند، حرفش الهی است، استماع هم که می کند، استماعش الهی است، راه که می رود، راه رفتنش همه الهی است.» (صحیفه امام، ج ۸، ص ۵۲۰).

بر همین اساس ایشان ویژگی اصلی و تاریخ ساز انقلاب اسلامی را به صراحت معنویت مبتنی بر ایمان الهی آن بیان می کنند؛ «ملت ما جریان تاریخ را عوض کرد! آن ها [رژیم پهلوی و حامیانش] هم حساب همه چیز را می کردند الا یک حساب، و آن حساب معنویت [بود].» (همان، ج ۶، ص ۳۱۰)

در واقع از نگاه امام(ره) اتصال مردم به مبدأ قدرت که همان قدرت الهی است چنان تحول عظیم فکری، معنوی و روحی در این ملت ایجاد کرد که ترس را به واژه ای پی معنا در مبارزه با نظام ستمشاهی تبدیل کرد و همین معنویت گرایی خدایی است که روحیه شهادت طلبی و ایثار را در میان ملت پدیدار ساخت. در واقع بنیان شکل گیری روحیه شهادت طلبی در دوران انقلاب و دفاع مقدس همین تحول و تعالی معنوی و فکری مردم ایران در دوران مبارزه بود. تحول معنوی، مولد روحیه شهادت طلبی

امام(ره) نیز برخاسته از همین معنویت جاری و ساری در عموم ملت، شهادت را چنین توصیف می کنند: «ما شهادت را یک فوز عظیم می دانیم و ملت ما هم شهادت را به جان و دل قبول می کند و از جنگ نخواهیم هراسید و مرد جنگیم، لکن مایل نیستیم به اینکه جنگ واقع بشود.» (همان، ج ۱۳، ص ۲۶۱) و «گمان ندارم کسی بتواند ادعا کند که ملتی جز ملت عظیم الشان ایران از کوچک و بزرگ و زن و مرد سراسر کشور اینگونه پشتیبان قوای مسلح خود باشند و ایثارگر و داوطلب به جبهه می رانند؛ های جنگ برای فداکاری و شهادت سیقت گیرند و گمان ندارم هیچ معیاری جز عقیده به مکتب و ایثار در راه خدا و هدف معنوی قادر به حل این معما باشد.» (همان، ج ۱۶، ص ۲۰۳)

امام(ره) در توصیف این روحیه ایثار شهادت طلبی، به تبیین پیوند این روحیه با عرفان و خلوص معنوی رزمندگان پرداخته و می فرماید: «با کدام قلم و بیان می توان از عزیزانی که سنگرهای جنگ را به محراب مسجد و معراج الهی و جسارت فوق العاده آن ها را در زیر آتش مسلسل ها و توپ ها و تانک ها ترسیم نمایند و نقاشان و هنرپیشگان بتوانند پیروزی های هنرمندانه آنان را در آن شب های تار در مقابل موشک ها و بمب ها و افکن های دشمن غدار و عبور از پیچ و خم های سیم های خاردار و کوه های سر به فلک کشیده و بیرون کشیدن دشمنان خدا از سنگرهای بتونی و مجهز به جهازهای پیشرفته را مجسم نمایند؛ لکن آن بعد الهی عرفانی و آن جلوه معنوی ربانی، که جان ها را به سوی خود پرواز می دهد، و آن قلب های ذوب شده در تجلیات الهی را با چه قلم و چه هنر و چه بیانی می توان ترسیم کرد. راستی این غریبان و شرقیان و غرب زدگان و شرق زدگان و ملی گرایان این فداکاری ها را با این بعد معنوی و روح عرفانی و عشق الهی با چه چیزی توجیه و تحلیل می کنند؟ اینجا عمل و جسارت مطرح نیست؛ انگیزه و روح و جهت لَدی الرَّبِّی آن مطرح است. عشق به محبوب حقیقی، که همه چیز را محو می کند و هر انگیزه را می غرق می کند و ای غیر از عشق به او را می سوزاند، مطرح است. در کدام جنگ و نهضت و انقلاب و شورش، در طول زمان و سراسر خلقت، سربازانی چنین و فداکارانی مانند ایران را سراغ دارید؛ جز در طبقه اولیای الهی و تربیت شدگان در مکتب آنان، که فرزندان این دیار به نور آنان استضاء کرده و از خود رسته اند و در کجا، در لابلای تاریخ، چون مادران و پدران و همسران و خواهران و برادران و سایر بستگان ایشان را سراغ دارید که پس از چند قربانی باز برای قربانی دیگر فرزندان خود پیشقدم می شوند. این مکتب قرآن و اسلام راستین است؛ و اینان فرزندان این قرآن و این مکتب و آن صاحب مکتب مان. (همان، ج ۱۸، ص ۳۳۲-۳۳۳)

مرز ظریف شجاعت و ایثار بر مبنای دو انگیزه مادی و معنوی

در واقع امام(ره) در این سخن مرز ظریف میان جسارت و شجاعت مادی و معنوی را بیان کرده و فداکاری و ایثار و عشق به شهات رزمندگان نه یک شجاعت عادی و مرسوم در جنگ ها بلکه آن را از متن دین و آموزه های قرآن دانسته که انسان هایی را تربیت کرده که جز خدا در جبهه ها نمی بینند و رهایی از مادیت و لقا الی الله را جستجو می کنند.

امام(ره) در سخن دیگری نیز بارها بر پیوند این روحیه معنوی و اخلاص با ایثار و شهادت طلبی تأکید کرده و این دو را لازم و ملزوم هم بیان می دارند؛ گویی شهادت طلبی بدون معنویت و ایمان به پروردگار ناشدنی و بی معناست؛ «شما که جان را فدا می کنید و ایثار می کنید و با ایده شهادت به میدان های جنگ می روید و از اسلام دفاع می کنید و از مکتب دفاع می کنید و کشورهایی را که [چشم] طمع به این کشور دوخته اند مایوس می کنید، همه اینها ارزشمند و بسیار ارزشمند، لکن آن اخلاص و محبت شما و آن ایثار در راه خدا،

بالاترین ارزش است برای شما. آن ایثار و اخلاص است که حتی در ترازوی عالم غیب هم نمی‌رسد؛ شود که سنجش بشود. آن پیش خدای تبارک و تعالی سنجش می‌رسد؛ شود و ما مفتخریم که در یک همچو برهه از زمان واقع شدیم، که مثل شما عزیزان در آنجا و در آن زمان و در آن مکان واقع شدید، و ما از هوایی تنفس می‌کنیم که شما از آن هوا تنفس می‌کنید. شما ایثارگرید و شما اخلاص مندید، شما بر نفس خود پیروز شدید و ما عقب ماندیم. شما احتمال این معنی را ندهید که تفنگ و رزم - ۳ و مسلسل شما پیروز شده است؛ مقابل شما هم بالاتر از این را داشتند. شما اندک داشتید و آنها بسیار. لکن آنچه که شما را پیروز کرد و پیروز می‌کند، آن ایمان شماست و آن اخلاص شماست، [که] در شما هست و در آنها نیست. شما برای خدا در میدان ها وارد می‌شوید و آنها برای شیطان؛ آنها حزب شیطانند و شما حزب خدا. آنچه شما را در دو جبهه پیروز کرد و پیروز کرده و می‌کند ان شاء الله؛ - جبهه باطنی و نفسانی و جبهه جنگ با گروه شیطانی - آن اخلاص و ایمان شماست که شما را پیروز می‌کند.» (همان، ج ۱۶، ص ۱۹۶-۱۹۹)

می توان اینگونه نتیجه گرفت که در اندیشه امام(ره) اولاً پیروزی انقلاب اسلامی و توفیقات بعدی آن در دفاع مقدس و ایستادگی در مقابل مجموعه فشارها و تحریم های استکبار جهانی ریشه در یک عامل بنیانی داشت که همان تحول و انقلاب فکری، روحی و معنوی در آحاد ملت ایران بود که این تحول درونی منجر به یک حرکت و نهضت جمعی و برای خدا در صحنه بیرونی علیه استبداد داخلی شاه و استعمار خارجی آمریکا و مجموعه نظام سلطه شد. ثانیاً این تحول معنوی و انقلاب روحی پایه اصلی شکل گرفتن روحیه ایثار و شهادت طلبی شد به گونه ای که پیر و جوان را با شوق به میدان های دفاع مقدس کشاند و گرنه صرف انگیزه های ملی و غیرالهی و غیردینی و الگوهای غیر از نهضت امام حسین(ع) و عاشورا نمی توانست منجر به روحیه عشق به شهادت و فداکاری برای خدا شود. لذا در اندیشه امام شهادت طلبی بدون معنویت گرایی معنایی ندارد و از طرفی نتیجه قطعی تحول و انقلاب معنوی نیز شهادت طلبی و ایثار تا پای جان است.